

SAMTIDEN FRA FRAMTIDEN

OLE MARTIN MOEN er filosof og professor ved OsloMet. I «Samtiden fra framtiden» diagnostiserer han viktige institusjoner eller fenomener i samtiden – sett fra framtiden.

Mastergrad i rørlegging fra Universitetet på Nesodden

En viktig historiefaglig innsikt er denne: Samfunnsmessige utviklingstrekk som i sin tid ble forstått som åpenbare goder, kan fremstå som åpenbare onder når vi betrakter dem i etterpåklokskapens lys.

Et eksempel på dette er inflasjonen i langvarig kursing fra tusenårsskiftet og frem til 2050. Etter at grunnskoleperioden, i løpet av 1900-tallet, hadde vokst fra 3-årig til 10-årig, ble det fra tusenårsskiftet vanlig å måtte gå enda flere år for å regnes som kvalifisert for de fleste yrker. Selv praktiske yrker som rørlegger, baker eller frisør forutsatte 12 års kursing på heltid. For å få lov til å ta flere kurs («studere»), krevdes 13 års kursing på heltid som inngangsbillett, slik at yrker som sykepleier og vernepleier samlet krevde 16 års kursing på heltid («bachelor»). I 2020 ble kravet for barneskolelærere

økt fra 16 til 18 års kursing på heltid («master»).

Dette ble begrunnet ut fra en antagelse om at lengre tid med kursing nærmest garanterte bedre arbeids- evne. Ordene som ble brukt, bidro til å skjule denne antagelsen. I stedet for å kalles «kursing», ble prosessen kalt «utdanning», slik at den som hadde gjennomgått kurset kunne omtales, ikke bare som «kurset», men som «utdannet». Videre var det vanlig å snakke, ikke om «lengre» utdanning, men om «høyere» utdanning, noe som underkommuniserte tiden som var blitt brukt på dette (snarere enn på noe annet) og gjorde det vanskelig å ta til motmæle mot stadig mer. Det lød bedre med en «høyt utdannet» befolkning enn med en «lenge kurset» befolkning. Samtidig ble gjennomføring av kurs ansett som noe som utgjorde «kompetanse». For eksempel ble en person ansett for å

ha «studiekompetanse» ut fra gjennomført kursing, ikke faktisk kompetanse til å studere, og ekstra kursing ble regnet som «kompetanseheving». Kursing ble også sett på som noe som utgjorde «læring». Det lød som et udelt gode da regjeringen i 2019 tok initiativ til å fremme «livslang læring», til tross for at dette i all hovedsak betød noe mindre appellerende: «livslang kursing».

Fra 2028 ble det nødvendig med 18 års kursing på heltid («master») for å arbeide som sykepleier, vernepleier eller sosionom. Innen skoleverket viste 18 år seg derimot å være utilstrekkelig, så fra 2030 ble den nødvendige kursingen for nye barneskolelærere økt til 20 år («kvalitetslektor»). I 2032 ble kravet for utdanning av nye rørleggere, bakere og frisører 18 års kursing («master»). Tillegget av «nye» gjorde et slikt krav

gjevt for disse yrkesgrup-
penes interessegrupper og
fagforeninger. Dette gjorde
det mulig for dem som alle-
rede var godkjent å trekke
opp stigen etter seg, slik
at de ble utsatt for mindre
konkurranse.

I 2044 var gjennomsnittsalderen for å entre arbeidsstyrken 30 år. Til tross for at pensjonsalderen var økt fra 67 til 68 år, hadde økningen i forventet livslengde en større effekt, slik at det fra året etter, 2045, i gjennomsnitt var vanlig å leve i ytterligere 30 år etter å ha gått av med pensjon. Selv de som deltok i full grad av verdiskapning, gjorde dette bare om lag en tredjedel av livet.

Det er vanlig, blant historikere i dag, å forklare utviklingen ved at universiteter og høyskoler fikk penger fra staten ut fra hvor mye de kurset: Jo flere kursdeltakere, og jo flere år med kursing, jo mer penger. De som arbeidet i dette systemet, var nettopp de som ble regnet som eksperter på «høyere utdanning». I dette miljøet var det god kutyme å stadig ta til orde for mer kursing, da under påskudd av at dette trengtes for å sikre «læring» og «kompetanseheving», og fordi det, nesten per definisjon, var «kompetanseheving» som trengtes for å komme ymse oppståtte problemer til livs.

Et av grepene som ble tatt for å fylle all tiden med kursing, var det som allerede i samtiden ble kalt «akademiseringen av praktiske fag». Denne utviklingen, der sykepleie var i front, innebar omfattende

kursing i fagteori, faghistorie, forskningsmetode og ulike samfunnsmessige perspektiver på faget.

Historikere har funnet tydelige eksempler på dette i datamateriale etter Ronny Halvorsen (f. 2022), som gikk på masterprogrammet i rørlegging ved Universitetet på Nesodden («UniNes – halvøyuniversitetet»). Notatene viser at Ronny fullførte kursene «Rør i kontekst» og «Sosiokulturelle perspektiver på rørlegging», men slet med kurset «Postmoderne rørleggingsteori». Hovedboken på pensum var antologien *Neo-Constructivist Theories of Tiles and Draining: The Scandinavian Debate, 2025–2040*, som samlet avanserte rørleggersteoretiske arbeider som var blitt publisert i *Nordic Journal of Qualitative Plumbing Studies*. Historikere har også funnet notatene Ronny hadde gjort i forbindelse med masteroppgaven, der han, i teorikapitlet, forsøkte å gjøre rede for diskusjonen om hvorvidt rørlegging dypest sett er en profesjon, et fag, en praksis eller et håndverk.

Ronny slet med kurset «Postmoderne rørleggingsteori».

Ronny ble kjent i sin samtid, og er kjent for oss i dag, på grunn av sin deltakelse i *Debatten* på NRK Livestream. Der tok Ronny til orde for at utdanningen var verdiløs, og at man

kastet bort unge menneskers liv med løst tåkeprat. Responsten fra UniNes' rektor var at hun forsto at dette var utfordrende for Ronny, men at teori er en del av den helhetlige utdanningen som trengs for å sikre kompetanse og kvalitet for fremtidens rørleggere. Dette ble gitt tilslutning fra representanten fra Senter for profesjonsstudier ved OsloMet – storbyuniversitetet som plasserte den aktuelle diskursen i en bredere profesjonsteoretisk kontekst.

Til manges overraskelse tok imidlertid statsminister Ola Svenneby (H) til orde for at Ronny hadde helt rett, at dette var galskap og at vi alle egentlig visste det. Han fremholdt dette til tross for overbærende fliring fra UniNes' rektor. Etter 30 sekunders trykkende stillhet spurte programleder Fredrik Solvang om dette kanskje var et poeng, noe som fikk fliringen til å gå over til hikst og host. Med denne debatten sprakk boblen. Til tross for flere måneder med ramaskrik fra mange av landets 700 000 akademikere, ble kravene til antall år med kursing redusert for alle praktiske yrker til nivået fra 1997. Etter at dette ble tvunget gjennom i 2050, viste det seg raskt at dette ikke ga noe målbart fall i nyutdannede yrkesutøvers evne til å gjøre en god jobb. I de påfølgende årene ble det vanlig å hevde, blant det lille antallet forskere som fremdeles arbeidet med teori innen praktiske fag, at det egentlig var dette de hadde ment hele tiden. ■